

SATU KRAUTSUK
SINI AHLQVIST

PIIRI HAAU TAUS MAA

CRIME
TIME

PIRIHAUTAUSMAA

SATU KRAUTSUK
SINI AHLQVIST

PIRI HAU TAUS MAA

CRIME
TIME

*"Oli yks hirveen kiltti ja lempee huumekeyttä.
Se istui aina Kotkan Populuksessa. Miä sanoin sille kerran,
että te ette edes tajua, mikä ongelma teillä on, kun tää leviää
jonain päivänä käsiin."*

– Tarja, "Ghettomama"

Copyright © Satu Krautsuk, Sini Ahlqvist ja Docendo 2025.
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
www.docendo.fi

Kannen kuva ja ulkoasu: Jussi Jääskeläinen
Graafinen ulkoasu: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-850-790-1

Painettu EU:ssa.

Tuoteturvallisuusasioihin liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@docendo.fi

SISÄLLYSLUETTELO

Alkusanat	9
Prologi: Haminan mellakka, 1988	15
1 Huumeet eivät ole uhka	24
2 Porhot Viipurissa	34
3 Punaiset torit	39
4 Hasista jouluvaloissa	45
5 Ruuna-Adolfin huumematkat	53
6 Yksi huumeepoliisi	60
7 Paperitehtaan pilvet	68
8 Kemiallisia yhtälöitä	75
9 Hullu vuosi	84
10 Murha mullistaa kaiken	89
11 Jari Aarnion ratsiat	95
12 Nuoria hunningolla	108
13 Satamakadun kauniit naiset	115
14 Syndikaatti	125
15 Pirtua kansalle, osa 1	138
16 Väkivallan kulttuuri yltyy	145

17	Varkaiden paratiisi.....	156
18	Huumehoidon lyhyt historia.....	164
19	Pirtua kansalle, osa 2	171
20	Operaatio Bravo.....	177
21	Heroinikriisi	196
22	Murros markkinoilla.....	205
23	Brasilian muulit.....	212
24	Punaisen talon loppu	216
25	Pakohuoneita.....	220
26	Hyvinkään hämävät huumelastit.....	229
27	Kotka-projekti	240
28	Turvalan murhat	254
29	Suboxone valtaa maan	260
30	Älkää olko sinisilmäisiä	270
31	Syvimmät haavat auki.....	279
32	Operaatio Dynastia.....	291
33	Järjetön vedätys	298
34	Uudet aineet.....	307
35	Onnellisia loppuja?	315

Epilogi: Lusun perintö	322
Lähdeluettelo	329

ALKUSANAT

SATU

Takkutukkainen poika ala-asteen luokkakuvassa oli opettajan kauhu. Hänellä oli rähisevä nauru ja tapana härnätä tyttöjä sekä opettajaa päivät pitkät. Ei kukaan muu kuin Takkutukkapoika olisi keksinyt kiivetä uuden, avajaisiaan odottavan päiväkodin kattoluukusta sisään. Me muut seurasimme perässä.

13-vuotiaana Takkutukkapoika vannoi pysyvänsä kaukana tupakasta ja huumeista. Hän sanoi nähneensä sitä elämää läheltä ja haluavansa toisenlaisen. Viisi vuotta myöhemmin näin Takkutukkapojan kotibileissä laihana tikkuna. Hiukset oli kam-mattu geelillä taakse, kasvot olivat paukamilla ja silmät tyhjät. Kuolema pian sen jälkeen ei ollut yllätys. Sitä en osannut arvata, että pian nuoria kuolisi valtavasti lisää.

Asuin nuorena pienessä kylässä Kotkan ja Haminan välissä. Seudulla liikkui laillisten päihteiden lisäksi kaupunkien kokoon nähden valtavia määriä pilveä, hormoneita, amfetamiinia ja lääkkeitä. Amfetamiinin eli pirin suosio oli koko maankin mittakaavassa erityisen suurta.

1990-luvun huumeaalto vyöryi Kotkan ja Haminan seudulle kuin tsunami. Kovia huumeita pidettiin pitkälle 2000-luvulle asti isojen kaupunkien ongelmana, mutta täällä ne levisivät jo silloin pikkukyliin. Meillä oli paperitehtaat, satamat ja merimiesten vahva salakuljetuksen perinne. Ja sitten meillä oli seinänaapurina Venäjä.

Alueen huumepomona pidetty Lusu Ahlqvist murhattiin keväällä 1995 ja organisaatio jäi kiinni. Huumeet eivät silti kadonneet seudulta mihinkään, vaan niitä virtasi alueelle jopa entistä vuolaammin – samoin kuin tietysti pimeää viinaa, pirttua ja tupakkaa.

Nuorten kuolemat alkoivat Kotkan ja Haminan seudulla jo ennen vuosituhannen taitteen suurta heroini- ja huumekriisiä. Osa kuoli oman käden kautta, osa veti överit, osa lähti huumeisiin liittyvän väkivallan seurauksena. Kymmeniä nuoria ihmisiä päättyi hautausmaiden multiin. Kaikki eivät näkyneet tilastoissa, koska se, mikä laskettiin huume-kuolemaksi, vaihteli.

Opioidikorvaushoidon piti vähentää huume-kuolemia koko Suomessa, mutta kävikin päinvastoin. Tuorein luku vuodelta 2023 on 310 ihmistä vuodessa, enemmän kuin koskaan. Alle 25-vuotiaiden nuorten huume-kuolemat lähes tuplaantuvat vain vuodessa. Syitä on etsitty koronasulusta, lisääntyvistä mielenterveysongelmista ja huumeiden paremmasta saatavuudesta, mutta niitä kannattaisi hakea myös vähän kauempaa.

Aikaisempi kirjamme *Lusu – rikollispomon kaksoiselämä* kertoi, miten työläisperheen lahjakkaasta pojasta tuli paitsi pidetty perheenisä, myös yksi Suomen kuuluisimmista rikollispomoista. *Pirihautausmaa* sukeltaa syvemmälle huumeiden maailmaan ja näyttää, millainen rooli Kotkan ja

Haminan seudulla on ollut paitsi huumeiden levittämisessä eri puolille maata, myös laittomien päihteiden salakuljetusreittinä idän ja lännen välillä. Matkan varrella ne rikkoivat valtavan määrän ihmisiä. Kirja myös herättää pohtimaan, voiko Suomen nykyisestä huumeilanteesta syyttää yksin huumerikollisuutta.

Pirihautausmaa on yksi tositarina kovien huumeiden soluttautumisesta Suomeen. Se on omistettu kaikille niille luokkakuvien nauraville lapsille, joilta huumeet tuhosivat tulevaisuuden. Olisiko edes osa heistä voitu pelastaa?

SINI

Valitit Alibissa, että vihaat ampujaa... Moni vihaa vainajaa! Äidit! Isät! Ne monet huumeille ja kuolemalle menetetyt lapset!!! Et varmaan toivo, että lapsesi sortuvat... Maailma on kova. Tämä "jumaloimasi" mies piti yllä huumeverkostoa tehokkaasti. Nyt sitä on vaikea kitkeä ennen kuin poliisi saa lisää valtaa.

Tällaisen kirjeen äiti sai isäni Lusu Ahlqvistin kuoleman jälkeen. Kirjoittajan tavoin minullakin on monia syitä vihata huumeita. Ilman huumeita isä ei olisi kuollut 49-vuotiaana. Hän teki huonon valinnan ja lähti mukaan huumebisnekseen.

Tänä päivänä yhä useampi nuori tekee huonoja valintoja. Huumeita aletaan käyttää ja myydä jo hyvin varhain. Ihmisten pahoinvointi näkyy kaikkialla. Vuosittain yli 700 ihmistä tekee itsemurhan.

Nuorena kohtasin useita huumeiden käyttäjiä. Jotkut heistä käyttivät kaikkea mahdollista kamaa heroiinista lähtien. Myös

isän ystävä Late Johansson käytti huumeita, vaikka se selvisikin minulle vasta paljon myöhemmin. Mielestäni käyttäjät olivat epäluotettavia ja kaikin tavoin huonoja ihmisiä. Eräskin seka-käyttäjä tuli kerran äitini kotiin ja uhkasi tappaa hänet.

Työssäni sairaanhoitajana näin huumeiden käyttäjät uudessa valossa. Tajusin, että huumeiden käytön taustalla on usein surullinen elämäntarina. Valitettavasti iso osa potilaista oli arvaamattomia ja aggressiivisia, kuten olin nähnyt aiemmin. Joukossa oli kuitenkin myös sympaattisia ja usein surumielisiä ihmisiä.

Päihdetyö ihmetytti minua silloin. Luulin, että korvaushoidolla pyritään vieroittamaan huumeista, mutta suurella osalla korvaushoitoannosta nostettiin ajan saatossa. Lisäksi monilla korvaushoidossa olevilla käyttäjillä oli jatkuvaa oheiskäyttöä. Varsinkin amfetamiinia meni paljon. Opioideilla siis hoidettiin ihmisiä, joiden suurin ongelma ei ollut opioidiriippuvuus. Mietin mielessäni, mikä on tämän hoidon tarkoitus.

Äitini saaman kirjeen kirjoittajan toive toteutui. Poliisi sai lisää valtaa ja huumepoliisin ex-päällikkö Jari Aarnio tuomittiin vakavista huumarikoksista vuonna 2019.

Kiitos kaikille tarinansa jakaneille ja isolle joukolle terveysalan ammattilaisille, jotka antoivat kirjaan arvokasta tietoa korvaushoidon ja nuorten psykiatrisen hoidon lähihistoriasta Suomessa. Heistä mainittakoon erikseen THL:n kehittämisspäällikkö Airi Partanen (eläkkeellä v. 2022 alkaen), päihdelääkäri Margareeta Häkkinen ja emeritusprofessori Mauri Marttunen. Kiitos myös Suomen Tietokirjailijat ry:lle, joka on tukenut tämän teoksen kirjoittamista.

Kirjan rikosjutuissa ja pelkästään etunimillä esiintyvien henkilöiden nimet on pääosin muutettu. Osa ihmisten kertomuksissa esitetyistä väitteistä pohjautuu kyseisen henkilön haastatteluun, eikä niitä ei ole voitu varmentaa toisesta lähteestä.

27. helmikuuta 2025

Satu Krautsuk

Sini Ahlqvist

Prologi

HAMINAN MELLAKKA, 1988

Rauno suuntasi toukokuisena perjantai-iltana tuttujen jätkien kanssa takavalleille juomaan. He olivat kyllästyneet poliisien kytäämiseen ja siirtyneet suosiolla puiston taakse pois silmistä. Haminan kaupungin järjestyssäännöt kuulemma kielsivät juopottelun yleisellä paikalla. Raunosta oli omituinen juttu, että ne vaikuttivat koskevan vain heitä.

Hankaluudet poliisien kanssa olivat alkaneet jo kouluiässä. Rauno ja osa hänen kavereistaan olivat lastenkodin kasvatteja. Nyt he olivat jo parikymppisiä ja osa istui tälläkin hetkellä linnassa. Voimasuhteet olivat kääntyneet niin, että poliisit juoksivat välillä heitä karkuun. Vuosien kuluessa tilanne oli ajautunut jonkinlaiseen koston kierteeseen. Vapaalla olleet kävivät aina välillä puhkomassa poliisien autoista renkaat.

Takavalleilla sai edes ryypätä rauhassa. Tänä perjantaina siellä kului pullotolkulla Gambinaa, herrojen juomaa. Aikansa hilluttuaan seitsemän nuorukaisen lauma lähti valumaan puiston läpi kohti keskustan baareja.

Puistotalon kulman takana oli Messi-niminen pubi ja torin toisella puolella Poppeli. Paikallinen alamaailma tapasi istua Lyylässä ja Augustissa, joka toimi entisen leipomon tiloissa ja oli nimetty leipuripariskunnan mukaan. Lyylin ja Augustin yläkertaan oli hiljattain avattu yökerho Gasthaus. Se vei asiakkaat Kasematista, joka oli hallinnut Haminan keskustan yöelämää 1970-luvulta asti. Kasematissa oli käyty Leningradista saakka. Hautajaiset olisivat tulevana sunnuntaina, äitienpäivänä. Kasematin tilalle avattaisiin ruokaravintola Rosso.

Raunon seuruetta ei voinut olla huomaamatta. Isänmaallisia lauluja hoilaava kuoro eteni askel horjuen, mutta kuitenkin rivakkaa tahtia jyrkävän, pientä pyramidia muistuttavan kivi-teoksen luokse. Se oli Rannikkotaisteluissa 1939–1944 kaatuneiden muistomerkki, yksi Haminan nähtävyyksistä. Nyt sen rappusilla kaikuivat *Vöyrin marssi* ja *Rautaa rajalle*.

Kovin kauan joukkio ei paikallaan viihtynyt, vaan lähti laulaen jatkamaan matkaa kohti Messyä. Jotenkin siinä kävi kuitenkin niin, että Rauno ja hänen kaverinsa Pate päätyivät kiipeämään Puistotalon vieressä seisovaan tammeen ja Jari läheiseen lyhtypylvääseen.

Poliisit ajoivat ohi ja tunnistivat Raunon, Paten ja Jarin kavereineen heti. Osa porukasta oli tuomittu samalla viikolla omaisuusrikoksista Haminan raastuvanoikeudessa, ja heillä oli haku päällä. Joukkion rempseä käytös oli herättänyt huomiota Haminassa jo pitkään. Oli rähinöintiä nakkikioskijonossa ja tappeluita kotkalaisten kanssa.

Naapurirakkautta ei tunnettu puoleen eikä toiseen. Vehkalahten kunta toimi hajurakona kaupunkien välissä, joskin sen asukkaiden identiteetti oli lähempänä Haminaa kuin Kotkaa. Oma joukkonsa olivat vielä tietysti kymiläiset.

Kovia huumeita ei pidetty ongelmana itärajan satama-kaupungeissa, jotka punaiset torit, pirtu ja prostituutio valtasivat 1990-luvulla. Sitten eräästä pikkukylästä alkoi kuolla nuoria.

Kotkan ja Haminan seudun rikollispomo Osmo "Lusu" Ahlqvist murhattiin luksustalonsa ovelle keväällä 1995, ja tähtipoliisi Jari Aarnio paljasti miehen laajat Hollantiin kytkeytyneet huumebisnekset. Omituista oli, että alueelle virtasi edelleen valtavia määriä pilveä ja amfetamiinia. Joukko huumekauppiaita oli jäänyt vapaalle jalalle. Kun Venäjältä alkoi vuotaa seudulle heroiniä ja osa lääkäreistä syyti käyttäjille reseptejä vahvoihin lääkkeisiin, vyyhti oli valmis.

Kotkassa käynnistyi tutkimus, jossa Subutexia ja aivan uutta korvaushoitolääkettä Suboxonea sai hakea A-klinikalta laillisesti kotiin. Suboxone mullistaisi koko Suomen korvaushoidon. Toisin kuin Subutexia, sitä olisi liki mahdoton käyttää väärin. Niin kaikki ainakin luulivat.

Nuorille huumeriippuvaisille Kotka näyttäytyi paratiisina, mutta hautausmaiden portit kätkevät taakseen toisen totuuden.

Satu Krautsuk (s. 1978) on Ylen toimittaja, joka on seurannut Kotkan seudun humerikollisuutta 1990-luvulta lähtien.

Sini Ahlqvist (s. 1987) työskentelee psykiatrisena sairaanhoitajana ja terapeuttina. Kirjoittajat julkaisivat vuonna 2022 Ahlqvistin isästä kertovan kirjan *Lusu – Rikollispomon kaksoiselämä*.

